

UTDRAG UR

BO J THEUTENBERG: "DAGBOK FRÅN UD" VOLYM 1 (ISBN 978-91-980790-0-5; i bokhandeln i februari 2013)

Kapitel 3 (sid 83-96): UD:s Folkrättsakkunnige 1976 – Regeringar och utrikesministrar - tidsmarkörer

1980-talet kom att kännetecknas av starka motsättningar i den förda utrikes-, säkerhets- och sovjetpolitiken, vilket alltså 1987 ledde till min avgång på egen begäran. Med den starka vänsterkantring som ägde rum i svensk utrikespolitik i och med regeringen Palmes återkomst till makten 1982 kunde jag inte längre, tyckte jag, fullgöra funktionen som UD:s Folkrättsakkunnige. Det gällde framförallt synen på och undfallenheten mot Sovjetunionen som jag hade svårt att acceptera. Socialdemokratin återknöt 1982 till den radikala utrikespolitik partiet hade fört fram till förlustvalet 1976, då socialdemokratin tvingades i opposition i och med regeringen Fälldins tillträde. Men härtill kom att Socialdemokratin i sin totala maktfullkomlighet – där Staten nästan blev synonym med Partiet – under 1980-talet förgick sig i ett antal sk affärer, bland annat Boforsaffären, där mutor var inblandade, vilka jag starkt reagerade emot och som bidrog till mitt beslut att lämna UD. Vid firandet av den 1 maj 1987 sade utrikesminister Sten Andersson om Boforsaffären att "vapenaffärsbyken skall tvättas ordentligt och offentligt", vilket han dock under hela sin aktiva tid lyckades förhindra att den gjorde.²

År 1980 hade Olof Palme tagit initiativet till den "Oberoende kommissionen för nedrustnings- och säkerhetsfrågor", ibland kallad Palmekommissionen. Dess rapport "Gemensam säkerhet" kom ut 1982, alltså samma år som regeringen Palme tillträdde. Framträdande element var nedrustningen, kärnvapnen och kärnvapenfria zoner och korridorer (KVZN). Det gällde i denna världsbild snarare att bygga upp säkerheten tillsammans med "fienden" Sovjetunionen än att rusta sig för att försvara sig mot fienden Sovjetunionen. Det kanske var en bra idé bara nu inte så mycket hade talat mot Sovjetunionen som en genuin och förtroendeingivande partner i det gemensamma säkerhetsbygget.

Sovjetunionens till fulländning genomförda marxist-leninistiska stalinism, där de mänskliga rättigheterna fullständigt trampades under fötterna, borde väl ha fått varningsklockorna att ringa. Men icke! Var fanns de mänskliga rättigheterna för Sovjets och Baltikums egen befolkning i begreppet "gemensam säkerhet"? På något sätt brydde man sig från svensk sida aldrig om de mänskliga rättigheterna för folket i Sovjet och Baltikum. Förtrycket av den egna befolkningen gick liksom med "på köpet" i accepterandet av den sovjetiska kommunismen. Inte ett ljud av kritik fick yppas om detta! För att förstå mitt synsätt på Sovjetunionen i förhållande till landets egen befolkning och den av Sovjet ockuperade befolkningen i de baltiska länderna är det av vikt att jag längre fram berättar lite från min tjänstgöring vid svenska ambassaden i Moskva 1974-1976 (se del II). Bemärkt sovjetisk medlem i Palmekommission var fö Georgij Arbatov, känd också från den svenska ubåtsdebatten (Ferm-Arbatov-affären).

För dessa dramatiska passager i svensk historia måste i efterhand kartläggande historiker och forskare räkna med att en fullständig bild av ett händelseförlopp inte står att finna i de officiella arkiven. Många mycket hemliga handlingar förvarades i ”giftskåpet” eller ”gula skåpet”. I en i Kungl Krigsvetenskapsakademiens Tidskrift och Handlingar 2002 publicerad artikel med titeln ”Folkrätten i svensk utrikespolitik” varnar jag för att sentida forskare kan dra sina slutsatser på grundval av ett inkomplett och därmed missvisande materialunderlag. I sagda artikel berör jag kortfattat de temata jag här har angett. Avslutningsvis säger jag i denna artikel följande:

”Min uppfattning är att det nu är dags att på allvar börja den hårda vetenskapliga analysen av Sveriges utrikes- och säkerhetspolitik under hela efterkrigstiden, där ju folkrätten så gott det gick försökte spela en roll. Det räcker nu inte med panegyriska partsinlagor från något håll. Många kanske ser min uppriktighet som illvilja. Det är inte så. Det är ett försök att bidra till en historiskt riktig analys av ett hitintills alltför känsloladdat skede i svensk historia, där ännu aktiva intressen gör aktningsvärda försök att ensamma få svara för historieskrivningen”.

Cirka 10 år senare återkommer jag med denna bok i samma fråga. Mina förhoppningar för tio år sedan om en mer rättvisande analys av ”skickesediga decennier” i svensk historia har inte infriats. Kanske kan mina dagboksanteckningar bidra till ökad insikt och förståelse för hur ”det var” under denna tid, dvs det kalla kriget. Hurudan atmosfären var i det polariserade politiska livet, där en radikal socialdemokrati och en ännu radikalare statsminister Palme marscherade på vänsterut till synes utan hänsyn till landets övriga 50 % av invånarna. Ett problem i detta sammanhang är att man tvingas in en diskussion och analys av ännu levande och aktiva personers agerande för så där 30-40 år sedan, då dessa hyste andra och mer radikala åsikter än de gör idag, vilka de kanske idag inte ens vill kännas vid och t o m gör allt för att nedtona eller bortförklara. ”Så var det inte alls”! Andra bland UD:s personal, i synnerhet de äldre, kände fortfarande ”den Undénska pekpinnen” i ryggen att ”ligga lågt” i förhållande till Sovjetunionen och att inte provocera detta stora farliga kommunistiska land. Alltså den traditionella undfallenhet mot Sovjetunionen som den långvarige utrikesministern Östen Undén beskylls för.

Medan jag ville binda Sovjetunionen till etthundra procent till kränkningarna i Hårsfjärden i oktober 1982 – helt i enlighet med slutsatserna i Sven Anderssons den 26 april 1983 framlagda betänkande ”Att möta ubåtshotet” – ville socialdemokratin inte ”gå så hårt fram” mot Sovjetunionen. Alltså ”den gamla vanliga svenska visan” om fördragsamhet eller rent av undfallenhet gentemot det kommunistiska Sovjetunionen, som jag under hela min tid i UD ständigt stötte på. I min ovan nämnda artikel från 2002 kallar jag detta fenomen – att alltid ”fria Sovjetunionen” – för ”the benefit of the doubt”- doktrinen. ”Tro dem om det bästa”, ”de menar inget illa”! ”pressa dem inte för hårt”, ”de kan väl inte ha gjort något så fult som att kränka våra vatten”, ”om det nu var sovjetiska ubåtar så var det inte Sovjetregeringen fel, kanske några andras” etc.

Detta förhållningssätt återspeglas, som vi strax skall se mer i detalj, i författandet av den protestnote som överlämnades till den sovjetiske ambassadören av

statsminister Palme själv den 26 april 1983, vilken jag stod som huvudförfattare till men där Statsrådberedningens sent tillsatta ”författargrupp” gjorde allt för att leda ansvaret för kränkningarna från staten Sovjetunionen till att det var den sovjetiska marinens fel, som då antogs ha varit ute på vift på egen hand i de svenska skärgårdarna utan den ansvariga sovjetiska statsledningens kunskap och kännedom. Detta blev en mycket olycklig formulering i noten, som jag i det längsta kämpade för att få bort (se mer detaljer strax).

Det är, som jag ser det, denna socialdemokratiska ”hat-kärlek” till det marxist-leninistiska Sovjetunionen som egentligen ligger bakom utrikesminister Lennart Bodströms bl a i journalistkretsar uttryckta tvivel på ubåtarnas existens och som ledde till den sk Bodström-affären. Det är enligt min uppfattning samma fenomen som ännu nästan trettio år efter händelserna i Hårsfjärden 1982 föranleder samma kretsar som Bodström tillhörde att deviera 1970- och 1980-talets ubåtskränkningar till kategorin ”minkar och västubåtar”. Det fick inte och det får inte vara Sovjetunionen som kränkte

Kapitel 4 (sid 97-117): Ubåtsjakten i Hårsfjärden i oktober 1982 och en tid därefter

Den stora skillnaden mellan händelseförloppen 1981 (U-137) och 1982/1983 är att det är två skilda regeringar som står för handläggningen och krisscenariot. Jag var med om båda scenarierna och kan därför jämföra respektive regerings ”approach” och hantering. När det gäller ubåtsaktiviteterna i Hårsfjärden i oktober 1982 samt den efterföljande protestnoten till Sovjetunionen den 26 april 1983 är det alltså inte den borgerliga regeringen som längre håller i spakarna – som 1981 – utan den alldeles nytillträdde radikala socialdemokratiska regeringen med de problem detta medförde i form av att socialdemokratins hela barlast av det gamla ”Undénska sovjetänkandet” åter kom upp till ytan. Det är skrivandet av samt avlåtandet av denna protestnot 1983 till Sovjetunionen som väckte det ”vänstertrauma” som tydligen lever kvar ännu trettio år efter händelsen och som föranlett efterföljande kommissioner, utredningar och skribenter att – liksom utrikesminister Bodström redan när det begav sig 1982/1983 – ifrågasätta att dessa ubåtskränkningar överhuvudtaget existerade.

Och om det nu fanns ubåtar i våra vatten så var det ”västubåtar” eller ”minkar”. Absolut inte sovjetiska ubåtar! Det är fullständigt otroligt vilken uppfinningsrik ”försvarsadvokatyr” som snart under tre decennier hittats på för att ”försvara” Sovjetunionen och för att ”motbevisa” förekomsten av sovjetiska ubåtar i svenska vatten. Vilken oerhörd energi och uppfinningsrikedom ett block av vänsterfolk och likasinnade journalister har presterat som försvarsadvokater för den arroganta militaristiska stormakt som hette Sovjetunionen och som hade som sitt främsta vapen att just spionera och kränka andra länders territorium. Varför denna oerhörda energi på att försvara något som de initierade underrättelseorganen ändå kunde belägga som fakta? Varför så till den milda grad försvara ett ”sjukt politiskt system”? Vad låg bakom och vilken agenda agerade ”försvarsadvokaterna” efter?

Har man sig väl bekant – som denne författare – hela den långa listan av många olika typer av sovjetiska kränkningar av och underrättelseinhämtningar i

Sverige, är det närmast en horribel vändning debatten om ubåtarna har tagit. Sovjetunionen skulle vara ”oskyldigt”! ”Väst” skulle vara ”de skyldiga”! Vänsterkrafter ger sig till synes aldrig i sina försök till historierevisionism. De måste till slut få rätt i sina redan vid 1980-talets början illa underbyggda teser om Sovjets oskuld. Den bild som nu – trettio år senare – kommit att framträda av 1980-talets ubåtskränkningar kan enligt min uppfattning istället ses som en fullständigt lysande och sällsynt framgångsrik och lyckad desinformationskampanj från sovjetisk/rysk sida, där krafter som borde veta bättre har lånat sig till medverkan i denna sak. Man måste verkligen ha gratulerat varandra i Kreml till ett så lyckat resultat i manipulationen av den svenska opinionen. Så – hur ser min dagbok ut för hösten 1982 och våren 1983, där händelserna i Hårsfjärden ingår. Vad var det i övrigt som hände mellan själva incidenterna i oktober 1982 och framläggandet av Ubåtsskyddskommissionens rapport den 26 april 1983. m a o den Folkrättssakkunniges ”vardag” i utrikesdepartementet. En strid ström av olika saker interfolierade av kriser och dramatik:

Kapitel 6 (sid 137-149): Professurer och universitet – Palme och folkrätten

Ett syfte med utgivandet av mina dagböcker är att visa vilken ”perenn huvudvärk” som ubåtar och andra underrättelseoperationer riktade mot Sverige utgjorde under ett stort antal år, oavsett vilka officerare som förde befälet i Operationsledningen i Försvarsstaben och dess olika sektioner. Under hela min aktiva tid i Flygvapnet och Försvaret från början av 1960-talet och fram till slutet av 1980-talet, då jag hade blivit major i Flygvapnets reserv samt ÖB:s folkrättslige rådgivare – alltså en tidsrymd av 25 år, delgavs jag regelbundet underrättelserapporter om sovjetiska, östtyska och polska operationer och intrång av skiftande slag. ”Konspirationsteorin” förutsätter alltså att en stor mängd militärer i succession efter varandra under ca 25-30 år – dessutom på olika gradnivåer och tillhörande olika vapengrenar – skulle ha förenats i ett enda syfte, nämligen att ”lura regeringen”! Mer om detta tema nedan.

Kapitel 9 (sid 177-187): 1983: Motversionen 22 april ändrar helt atmosfären

Går med Statsrådsberedningens (SB) version i händerna in till (kabinetssekreterare Pierre) Schori och frågar vad detta betyder. Är det inte längre jag/vi (UD) som skriver protestnoten och i övrigt håller i genomförandet av det scenario vi kommit överens om? Inte kan vi acceptera denna ”pratiga, oprecisa essay” med fel vokabulär och till stilen alls inte som en diplomatisk note skall vara, säger jag. Vi har ju redan kommit fram till slutstadiet av UD:s notversion, säger jag. Varför skall SB skriva UD:s not, frågar jag. Är vi inte betrodda att göra det själva längre. Det ”kryps” för Sovjet, säger jag. SB-versionen glider i Sovjetunionens statsansvar och man spelar från svensk sida bort sovjetregeringens ansvar för kränkningarna. Det är i denna version sovjetiska marinens fel, inte sovjetregeringens. Min note urvattnas, säger jag. Kan inte acceptera SB:s version. Lite av ”härtill är regeringen nödd och tvungen”, tillägger jag. Pierre ser plågad ut. Det är klart det är du/vi som skriver noten, säger han. -----

Pierre vet inte vad han skall säga. Ser uppgiven ut. Detta ligger över hans huvud tydligen. Du kan väl titta på SB:s version och kommentera den och se om du kan ta in något i vår version i alla fall, säger Pierre. Det verkar på Pierre som om SB:s författargrupp mer eller mindre har tillsatt sig själv utan att någon egentligen bett om det eller så bestämt? Den dök bara upp, tydligen, intervenerande i en av de känsligaste noter som skrivits under efterkrigstiden.

Sagt och gjort, jag går upp på mitt rum och skriver med blyerts ett antal ganska skarpa kommentarer i kanten till de olika passagerna i SB-versionen. För historieskrivningens skull skall dessa kommentarer härnedan återges. Jag har fortfarande kvar en kopia av SB-versionen med mina kommentarer i kanten. Jag återger härnedan åter SB-versionen av noten med mina kommentarer i kursiv stil under aktuell passage i nottexten:

Kapitel 10 (sid 189-195): Mötet hos statsminister Palme söndag 24 april 1983 - protestnoten fastställs

Men vad tycker statsminister Palme om ”käbblen” mellan mig och ---- om våra olika formuleringar. Han lyssnar intensivt – nästan road – på själva diskussionen. Han tycks njuta av själva debatten och argumenten. Han försöker stödja min hårdare version. Jag håller nog med folkrättssakkunnige, säger han trevande. Jag reagerar tacksamt direkt på detta. Glömmer aldrig detta tillfälle så länge jag lever. Men han/vi får mothugg igen! Det är den sovjetiska marinen som kränkt oss och därmed basta! Palme backar! Jag sitter mitt emot honom vid det ovala bordet i Rosenbad, ser honom i ögonen. Han ser uppgiven nästan plågad ut. Jag har gjort vad jag kan och mäktar med, så tolkar jag hans blick.

Jag inser plötsligt att han är ”situationens fånge” och att han inte orkar/kan/vill/förmår sätta sig på sitt eget ”entourage”. Är det så det är? Är det så det ligger till? Jag blir brydd över detta, ”lägger mig” i diskussionen (se vidare nedan kap 18).¹

Kapitel 12 (sid 207-213): 1983: ”Palme tvingad” – ”Bodström tvivlar” - den amerikanska kärnvapenskölden

Detta med det ”Bodströmska tvivlet” – överhuvudtaget det socialdemokratiska tvivlet – på ubåtarnas existens är en mycket märklig sak. Under det halvår som förflöt mellan själva incidenterna i Hårsfjärden i oktober 1982 och avlossandet av den skarpa protestnoten den 26 april 1983 till Sovjetunionen träffade jag utrikesministern flera gånger i veckan. Som framgått föredrog jag protestnotens innehåll för honom, jag skrev hans föredragning i utrikesnämnden den 26 april, där han ordagrant citerar protestnoten, jag skrev utkastet till regeringens uttalande efter utrikesnämndens sammanträde etc etc. Jag var själv med i utrikesnämnden och kunde kontrollera vad som skedde och vad utrikesministern sade. Han avvek inte på en enda punkt från ”mitt utkast”. Inte någon gång under denna tid uttryckte Bodström till mig det minsta tvivel på att det vi höll på att göra stod i strid med hans ”innersta

uppfattning”.

Om han inte ”trodde på detta”, som han sägs ha sagt i den famösa pressintervjun 1985 – vilken gav upphov till den s k Bodström-affären – borde han skarpt ha reagerat mot protestnoten och dess innehåll. Han kunde ha sagt till mig att ”i själva verket tror jag inte på detta och vill inte ha en så skarpt formulerad protestnote”. Inte ett ord av kritik kom över hans läppar. Inte nog med det! I högtidliga former inför konungen och utrikesnämnden ställde han sig, utan att darra på läppen, auktoritativt bakom såväl Ubåtsskyddskommissionens rapport som den egna regeringens agerande med protestnoten. Han läste dessutom upp protestnoten ord för ord utan den minsta tvekan eller reservation. Likaså försvarsministern, som utan att darra redogör för Ubåtskommissionens rapport och dess dramatiska resultat. Inte ett ord av avståndstagande hörs! Spelade utrikesministern dubbelt med mig och mina kollegor i denna för nationen synnerligen allvarliga sak? Spelade försvarsministern dubbelt?

Jag tror inte att den nye och får man säga totalt okunnige utrikesministern – i varje fall vad gällde utrikes- och säkerhetspolitik och diplomati – var intellektuellt kapabel till ett sådant cyniskt dubbelspel med oss tjänstemän. Han var alltför hederlig för det. Vad jag emellertid anser mig ha belägg för att påstå är att Bodström utsätts för kraftig ”indoktrinering” och kraftiga påtryckningar från rådgivare i Palmes innersta krets, där snabbt en försvarslinje måste formuleras för att ta udden av Sven Anderssons ”oerhörda tilltag” att utpeka Sovjetunionen – den nya samarbetspartner inom projektet ”Gemensam säkerhet” – som inkräktare i svenskt inre vatten. Och som bara kunde resultera i en mycket kraftfull officiell protest mot Sovjetunionen!

Var protestnoten i själva verket ett spel för galleriet där det verkliga machiavelliska spelet spelades bakom kulisserna av statsminister Palme och hans trognaste ”politiska rådgivare”, där inte minst ”min gode vän” Anders Ferm (som jag alltid hade korrekta och rent av goda förbindelser med) skulle ha spelat en aktiv roll. Något som resulterade i den s k Ferm-Arbatovaffären, vilken som sagt sprack i december 1983.

Som sagts ovan hade Sven Andersson genom sina formuleringar fullständigt ”låst” regeringen. Mot detta reagerade – jag var själv vittne till det hela – flera av de radikalaste rådgivarna kring Palme med oerhörd ilska, eftersom de säger sig inte ha vetat att Sven Andersson tänkte peka ut Sovjetunionen (dessutom utan att i förväg ha informerat regeringen). I detta minst sagt prekära läge gällde det att hitta argument för att underminera Sven Anderssons rapport och dra alla de indicier och bevis som framlagts inför kommissionen i tvivelsmål, inte minst de rent tekniska. I tiden framöver ser vi en uppsjö av ”tekniska experter” på kavitationsljud, signalspaning, minor etc, vilka med sina plötsligt förvärvade detaljerade kunskaper vida överglänser försvarsmaktens samlade expertis. Ubåtsskyddskommissionens ”timing” är, som framgått, dessutom ytterst dåligt vald, då kommissionens rapport kolliderar med Palmekommissionens 1982 lanserade projekt ”Gemensam säkerhet”. Det är, tror jag mig veta, spillrorna av detta resonemang och synsätt i Palmes innersta krets som ger eko i Bodströms egen inställning till ubåtarna. Allt hade varit i säck innan det kom i Bodströms påse. Detta synsätt kommer också till uttryck i de senaste versionerna av nottexten,

där det – som visats ovan – inte längre är Sovjetunionens regering som bär ansvaret utan den sovjetiska marinen.

Nyckelpersoner i Palmes innersta krets säger sig inte ha vetat någonting om att Sven Anderssons kommission tänkte utpeka Sovjetunionen. Detta tycks vara den unisona inställningen. Vi visste inte. Vi blev helt tagna på sängen. Detta säger den förre försvarsministern Anders Thunborg i sin artikel på DN Debatt den 6 maj 2001 ”Ohållbart peka ut Sovjetunionen” ur vilken jag citerar: ”Ubåtsskyddskommissionen, som tillsattes efter Hårsfjärdsincidenten 1982, kom den 26 april med sitt betänkande ”Att möta ubåtshotet”. Bara någon dag före publiceringen ringde Lennart Bodström, utrikesministern, och berättade att kommissionen skulle peka ut Sovjetunionen som ansvarig för ubåtskränkningarna -- Jag ringde omedelbart upp kommissionens ordförande Sven Andersson, som bekräftade att man skulle peka ut Sovjet” (se bild nedan). Thunborg säger sig alltså ha fått veta detta från Lennart Bodström endast dagen före betänkandet släpptes den 26 april. Men detta kan inte vara riktigt. Som den detaljerade redovisningen ovan gett vid handen börjar jag som UD:s Folkrättssakkunnige – och som expert och föredragande i Ubåtsskyddskommissionen – att vidta förberedelser för ett agerande samt ett sammankallande av utrikesnämnden redan en månad före betänkandet skulle släppas. Redan den 29 mars 1982 skickade jag ett skriftligt meddelande till kabinetssekreterare Pierre Schori i saken, vilket här ovan ordagrant citerats, liksom min cirkulärpromemoria den 20 april, vilken också delgavs Försvarsministern.

Som nämndes ovan sammanträffar jag den 15 april 1983 kl 16.00 – efter att ånyo ha dragit saken med Pierre Schori – med Ubåtskommissionens ordförande Sven Andersson och sekreterare Mikael Sahlin och informerar dem om planerna för protestnoten och hållandet av en utrikesnämnd samma dag som kommissionens rapport släpps. Redan då – 11 dagar före kommissionens presskonferens och protestnotens överlämnande – vet Sven Andersson om det scenario som förbereds i anledning av kommissionens dramatiska slutsatser. Här fanns tid för begrundan och ”omvändelse” hade han så velat. Eller en kontakt med statsminister Palme! Men inte ett tecken ändras i Sven Anderssons planer. Allt står sig! Talade inte den förre försvarsministern Sven Andersson med den dåvarande försvarsministern Anders Thunborg? Utbytte man inte tankar om detta ändå dramatiska förlopp i det ”fredliga Sverige”?

Kapitel 19 (sid 277-289): Ferm-brevet av den 25 maj 1983 dyker upp hos statsministern i TV den 9 december

Jag berörs djupt av denna ytterligare fas i ubåtskriget, där jag ju hållit i pennan vid protestnotens författande. Innerst inne tror inte socialdemokratin alls på ubåtarna, är väl min slutsats. Eller snarare: även om man innerst inne tror på det hela är det inte politiskt opportunt att driva denna sak. Saken stör alltför mycket den traditionella uppfattningen om hur Sveriges relationer till Sovjetunionen skall se ut (”benefit-of-the-doubt-doktrinen”). Här har lilla Sverige plötsligt ”tagit sig ton” mot det marxistiska Sovjetunionen! Detta

passade inte ”vänsterentouraget”.

Jag satt mitt i smeten i detta sammanhang och var både åsyna vittne och aktör i saken. Jag satt mitt emot statsministern i det ovala bordet i Rosenbad söndagen den 24 april 1983 när vi diskuterade notens slutliga text. Jag tyckte mig se hur statsministern vändades och plågades av det hela (se ovan kap 10). Han verkade ha den totala föresatsen att till det yttersta försvara landets intressen ”mot ryssen” (som i de officiella samtalen med ambassadör Pankin när protestnoten överlämnades). Men han verkade inte – innerst inne – ha förmågan eller styrkan att sätta sig på eller kontrollera ”entouragets” attacker på noten och dess innehåll. Så verkade det vara i de flesta sammanhang. Han ville men orkade inte igenom, så att säga. Han kunde till syvende och sidst inte sätta ”entouraget” på plats. Så det fick bli som det blev med protestnoten och ”back-channeln”. Både och!? Detta spel inom socialdemokratin och ”entouragets” härjningar runt omkring, inte minst i UD, påverkar min föresats att lämna posten som UD:s Folkrättssakkunnige. Men det skulle dröja fyra år till.

SUMMA SUMMARUM

Summa summarum av min bok DAGBOK FRÅN UD (Volym 1) är att Socialdemokratin (Olof Palme) mycket väl visste att det militära underlaget (inklusive underrättelsesidans rapporter) för protestnoten den 26 april 1983 - efter Ubåtskommissionens samma dag offentliggjorda rapport - var väl underbyggt. Sven Andersson - med sin bakgrund som försvarsminister och med inblick i försvarets allra hemligaste vrår (underrättelsetjänsten mm) - tvekade inte att brännmärka Sovjetunionen än en gång (efter U-137). Som framgår av min bok accepterade Olof Palme och alla andra inblandade min "hårdare linje och hårdare notskrivning" ända fram till fredagen den 22 april 1983 vid ca 11-tiden på förmiddagen. Intill denna tidpunkt fanns ingen kritik mot mitt upplägg, där den bärande principen i protestnoten var en direkt hänvisning till "sovjetregeringens statsansvar".

Men vid 11-tiden fredagen den 22 april 1983 har Statsrådsberedningens "författargrupp" fått veta vad som var i görningen. Det är alltså på fredagen den 22 april - 4 dagar före noten skall överlämnas till Sovjetunionen - som ”någon” än en gång ingriper i en fråga av utomordentlig dimension - dessutom helt oombedd - till Sovjets fördel. I Statsrådsberedningens nya version av protestnoten är det "bara" Sovjetmarinen som varit "ute på vift och luftat sig" i den svenska skärgården, varpå Sveriges regering i noten ber Sovjetunionens regering att säga till sovjetmarinen att sluta upp med det ofoget. Min hårdare version av protestnoten blir alldeles urvattnad (som jag noga beskriver i boken). Återigen har alltså den s k "benefit-of-the doubt"-doktrinen slagit till i UD.

Den 22 april 1983 sätts alltså "all kanonad in" på att "styra bort" från den protest som Sverige/Olof Palme ändå ansåg sig tvingad att avge (jag drev på!) - vilken störde Palme-kommissionens 1982 antagna dokument om "gemensam säkerhet" och rent allmänt inte "passade in" på hur Sverige borde uppträda mot Sovjetunionen (med reverens och undfallenhet!). ”Entouraget” kring statsminister Palme stördes oerhört av Sven Anderssons "tilltag" att utpeka Sovjetunionen - dessutom att inte i förväg ha informerat Palme därom. Hans (Sven Anderssons) självsvåldighet måste "bestraffas" genom att hela hans arbete drogs i tvivelsmål. Så har det pågått från "sekund 1" vid själva protestens överlämnande 1983 genom

de s k "Ekeiska utredningarna" och fram till våra dagar (det var Väst och det var minkar)! Av rent politiska skäl lyckades det starka "vänster-entouraget" kring Olof Palme få det socialdemokratiska etablissemanget – inklusive Olof Palme själv – att "undertrycka" militärens och underrättelsetjänstens slutsatser att det ändå var Sovjetunionen som under 1970-1980-talen bedrev en intensiv underrättelseaktivitet i svenska vatten – och även på land. Så har det fortsatt ända fram till nu. Någon måste ta bladet från munnen och "ge en motversion" samt tala om "hur det verkligen var".